

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

BARCELONA, 15 D'ABRIL DE 1910

Núm. 1633 ————— ANY XXXII

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

10 centims ————— Atrassats: 20

LO DELS COTXES

—Ont anem, senyor regidor?
—Al desastre economic municipall!

L'edat del cinematograf

Sigles a venir, quan els nostres dies siguin envoltats per les boires de la prehistoria, se podrà donar a les presents anyades el nom d'*edat del cinematograf*, així com parlem nosaltres de l'*edat de pedra* o de l'*edat del ferro*. Tal es l'increment que ha pres y va prenent encara aquesta moderna invenció.

A Barcelona es cada dia més grossa l'invasió cinematogràfica. Funcionen un grapat de dotzenes de cinematografs, y no passa setmana sense que un de nou obri les portes al public. Els teatres, els cafès, els locals de esports, fins les societats polítiques, se converteixen en cinematografs. Per què? Perquè aquesta mena de fotografia perfeccionada y de teatre degenerat ha conquerit el favor del poble, el qual omple d'espectadors les sales dels cinematografs y de diners les butxaques dels seus funcionaris afortunats.

A tal extrem ha arribat l'imperi del cinematograf, que aquet va prenent per moments el caracter d'una veritable plaga. El public ne fa un abús pernicios, y, quasi diariament, les criatures y les persones grans, els homes y les dones, els pobres y els rics, els analfabets y la gent de carrera, se fan, per un igual, un enorme enfit de películes.

Les películes cinematogràfiques, en sa immensa majoria, són antieducadores, tant les còmiques com les dramàtiques. En les películes còmiques hi predominen les poquesoltes, les inverosimituts estupendes, la grolleria plebeia, el mal gust y l'estupidesa. En les películes dramàtiques dominen els sentimentalismes malaltissos, la carrincloneria, y el romanticisme antiquat. Tots els defectes del *vaudeville* apallassat y del melodrama de sang y fetge, estan multiplicats brutalment en els quadros cinematogràfics.

Podem anar parlant d'educar al public, d'enlairar a la multitud, de desenrotllar el sentiment de la bellesa en el poble!... Poden alguns dramaturgs y literats esforcarse noblement en fer art!... La gentada se'n va cap als cinematografs, a riure pallassades soneses y a emocionar-se ab tragedies imbecils.

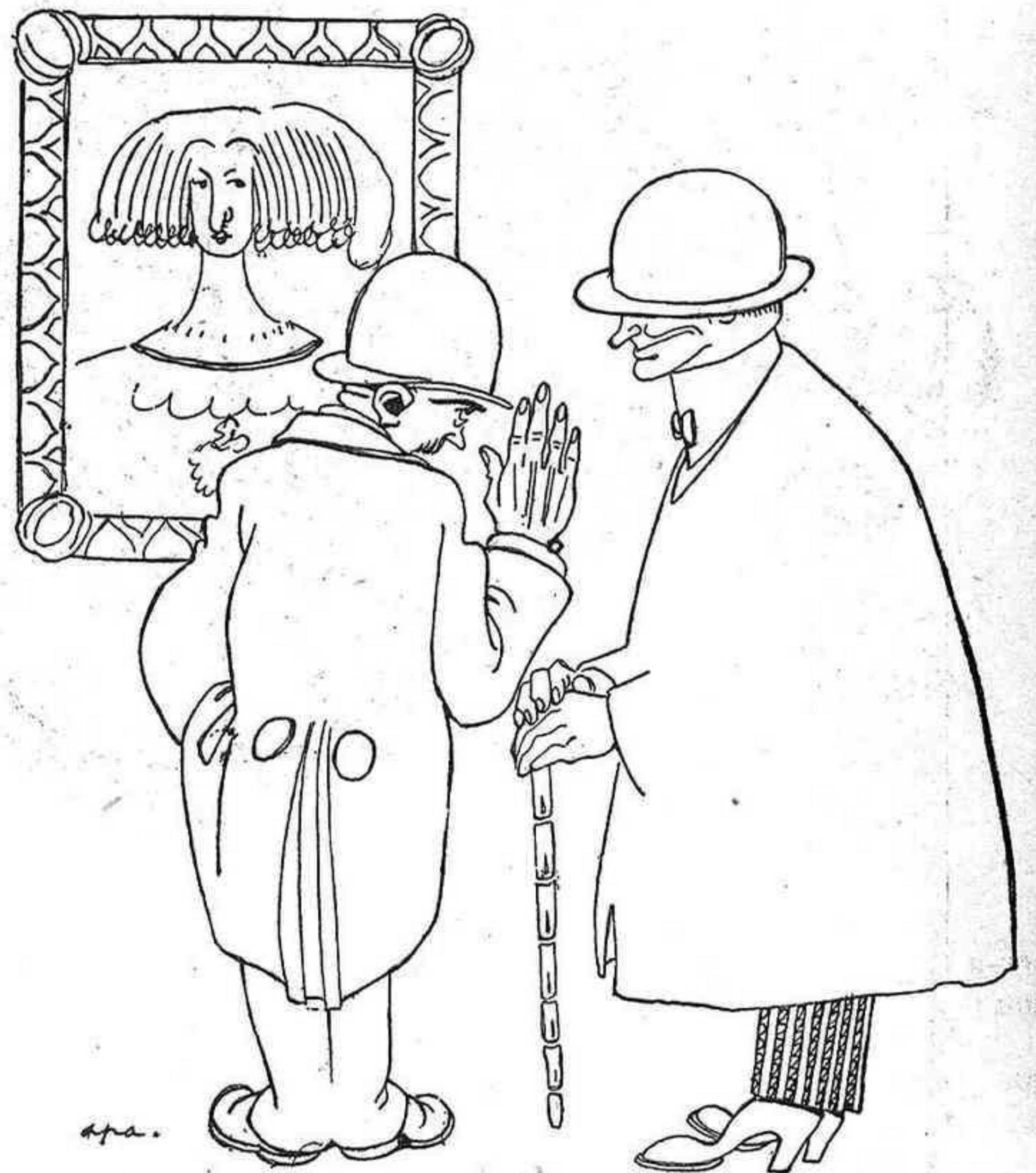
En la nostra ciutat, ont la gent, sobretot al vespre, no surt gaire de casa, l'increment dels cinematografs ha fet més aguda la crisi teatral. En comparació d'altres ciutats d'igual y fins de menor categoria, aquí sempre ha anat poca gent al teatre. No més faltava que'ls cinematografs acaparessin als nostres burgesos, als nostres menestrals y als nostres obrers.

Els teatres—pobres teatres!—no tenen més remei que defensarse, millor o pitjor, de l'escomesa dels cinematografs, per medi del genre vert, de les *atraccions* y de les *belles* desabrigades. L'onada cinematogràfica ha negat fins la *Casa del Pueblo*, la catedral del lerrouxisme, ont s'acaba d'instalar un cinematograf interí a deu centimets l'entrada.

WIFRED

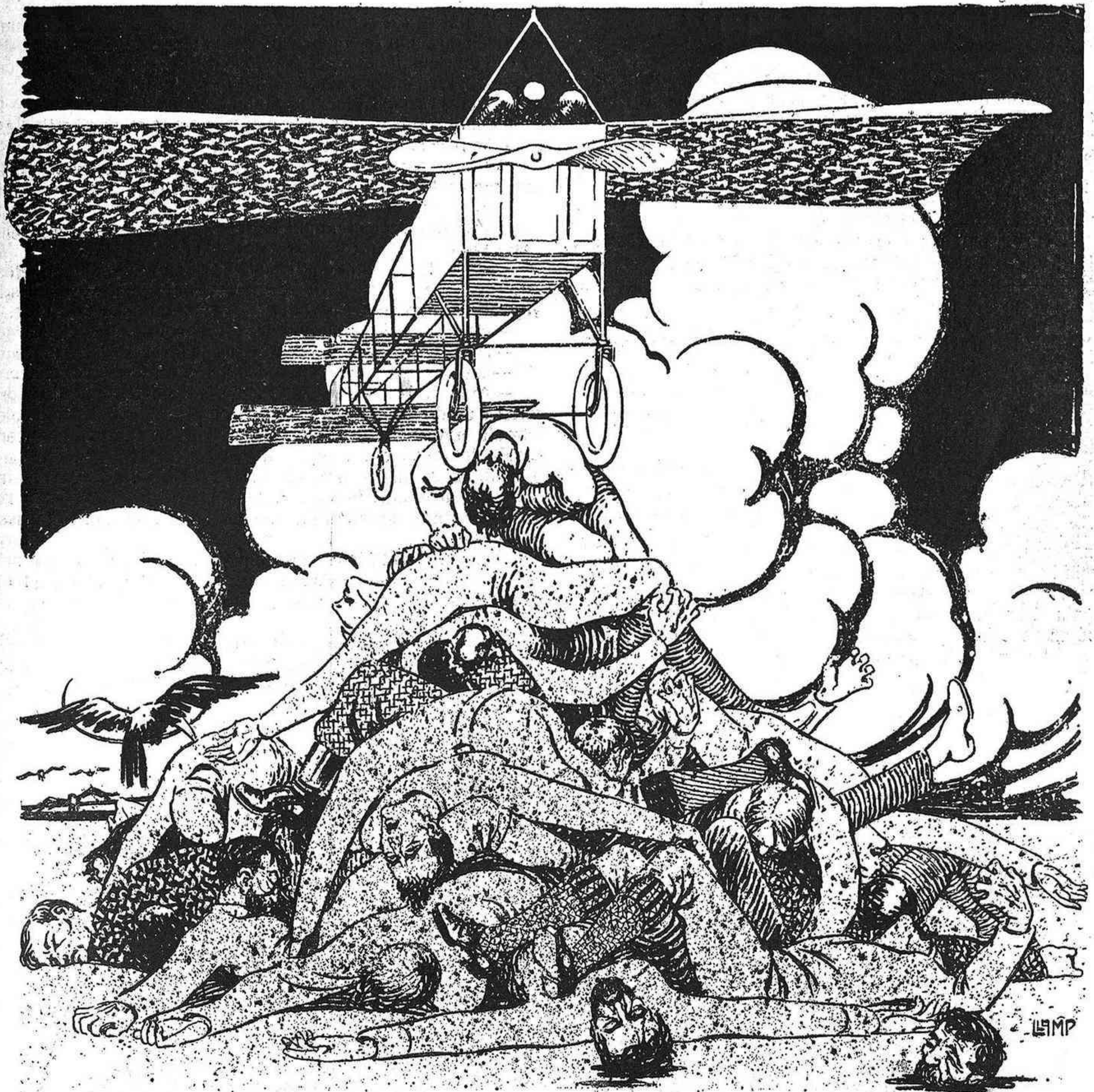
Barcelona, la egoista

- Ah!... ¿Se'n va a Madrid?
 —Demà sens falta.
 —Naturalment, allí veurà a aquets senyors d'*El Liberal*, d'*El Imparcial*, del *Heraldo*...
 —Es probable. Me faig ab molts d'ells y acostumo frequentar els llocs ont els vespres se reuneixen.
 —Sent així, ja'm farà un favor.
 —¿Cuálo?, com diuen ells quan estan de broma, que es casi sempre.
 —El de demanalshi que rectifiquin lo que sobre la codicia, l'egoisme, l'*avara povertà* dels catalans tantes y tantes vegades han estampat en les columnes dels seus diaris.
 —Ho faré ab molt gust; però...
 —¿Però què?... Vol dir que s'hi negaran...
 —Vull dir que'm demanaran proves.
 —Això rail!... *Aquí traigo los papeles*. Dongui'ls aquet retall d'un diari barceloní. ¿Veu què diu?... «En la sesión celebrada ayer por nuestro Ayuntamiento leyóse una comunicación del de Valencia en la que se pedia, para la Exposición que allí ha de inaugurarse en brevè, el envío de las mejores obras de arte que figuren en los Museos municipales. Así, sin discusión, lo acordó el Ayuntamiento.» ¿Ha sentit?... *Sin discusión*...
 —Sí, però no hi trobo res de particular. Si als companys de Madrid, pera demanalshi que no parlin mai més del nostre egoisme, no'ls ensenyo més que aquet retall, sospito que's riuran de mi.
 —¡Bo!... ¿Y per què se n'haurien de riure?
 —Perquè... ¿vol vostè res més natural que accedir a una petició tan justa com la que'ns ha enviat l'Ajuntament de Valencia?...

EXPOSICIÓ RETROSPECTIVA

- Cregui'm, quedis el Troyon autentic y deixi aquet Velázquez quees més fals que'n Lerroux.
 —Oh, però... ¡Velázquez!

SUICIDIS A LA DERNIERE

*Avui, al qui vol matarse
ja no li cal la pistola;
se fa aviador per un rato,
y immediatament ¡al cove!*

—Justa, justa!... No tant com vostè's pensa. ¿Qui'ns privava, en ús del nostre dret, de demanar al tal Ajuntament una mica de garantia, una especie de paga y senyal?

—Això fora una grosseria. Seria lo mateix que si un amic que'ns convida a dinar ab ell, ens encarregués que'ns portessim el pa.

—Perfectament!... ¿De manera que vostè confessa que, d'exigir alguna cosa a l'Ajuntament de Valencia per l'envió dels nostres tresors artístics, hauriem comès una inconveniència imperdonable?

—¿Quin dubte té?... Y això es, de segur, lo que'm contestaran els companys de Madrid si els parlo del *rasgo* del nostre Municipi.

—Doncs, quan arribi aquet cas, pera teparlos la boca, dongui'ls aquest altre retall d'un altre diari. Escolti: «El Ayuntamiento de Zaragoza ha contestado al nuestro que con mucho gusto enviará á la Exposición de retratos que en esta ciudad ha de celebrarse, el de Alfonso I, obra de Pradilla, y el del general Palafox, debido al pincel de Unceta, siempre que la Comisión costee los gastos de transporte y *preste una fianza de 25.000 pesetas*». ¿Què li sembla?...

—Diable!...

—*Nada!*... No'n parlem més. Aquí té els dos retalls pro-vatoris, y tants recados a la gent de Madrid, eh?...

MATIAS BONAFÉ

LES FESTES

Per tota la ciutat corre un programa de les festes de la Primavera que'l municipi fa repartir profusament. El dibuixant senyor Brunet ha posat an aquest programa una portada abominable, ab tots els colors y linies d'un anunci de xacolata. El senyor Brunet deu haver pensat que pera una semblant llista de festes ja estava be un dibuix com el seu. Cada festa té l'anunci que's mereix y aquest any estan a una mateixa altura els festeigs y el dibuixant.

El programa que s'ha repartit té un triple caracter de geografic, patriotic y narratiu. Sembla fet per un humorista y es un cant tan bonic a Barcelona, que l'Unió Catalanista no dubtem que se'l farà seu.

En alguns vells tractats de geografia se llegia aquella ingenua declaració de que les illes estaven fetes pera descans de navegants, y de que'ls rius passaven al costat de les grans ciutats. La previsió de la naturalesa no podia esser més admirable, però aquesta previsió creix tractantse de Barcelona. «La Naturalesa ha favorecido a Barcelona con sus dones, otorgándole mar, ríos, bosques, montañas y llanos.» Se veu que la Naturalesa es catalanista. Però en aquesta descripció topogràfica hi manca'l llac de Vallvidrera. Si la Naturalesa ha fet això, no cal dir que'ls barcelonins s'hauran sacrificat per la seva ciutat, procurant ferla suggestiva y moderna. El programa ho regoneix: «Su vida ciudadana es, relativamente, tan intensa como en París y Viena.» A Reus podien dir igual. La relativitat té molts graus, y aquesta vegada té'ls que van del passeig de Gracia al Bois, d'en Cambó an en Briand, y de l'Hôtel de ville a la casa de la Ciutat.

Y així es tot el ditirambi dedicat a Barcelona. No hi manca més que una recomanació: la de l'aigua de Moncada y del Forn de Sant Jaume. Es de suposar que d'això ja se n'encarrega privadament l'Atracció de Forasters.

¿Y les festes? Comensen ab la setmana d'aviació, de la qual ningú'n té res que dir, però segueixen ab una serie d'espectacles nocturns, com si els barcelonins fossin aucells de nit. Focs artificials, batalla de flors nocturna!, gran festa nocturna al port, que deurà organitzar, segurament, en Graner, el pintor del port ab les llums enceses, y sorprenents illuminacions. Després hi ha un festeig curiós. El programa diu: «Cabalgata y fiesta de los mercados (*Mi-Carême*)». La *Mi-Carême*, si no estem equivocats es el carnaval de la quaresma, per dirho així, però's veu que pera'ls nostres edils la qüestió es fer *Mi-Carême* en quaresma o pel mes de Juny.

Además hi haurà curses de toros, com ara, y cicle wagnerià, que encara durarà o procuraran ferlo durar, y «durante Mayo y Junio funcionarán todos los teatros de Barcelona». Es de suposar que correran també'ls tramvies y que's podrà admirar, si no la tapen, la casa d'en Milà y la colecció zoològica del Parc. Potser els quintos tornaran a jurar la bandera y en Weyler a caure del cavall.

Com que tenim una naturalesa tan bona, farem teatre de Naturalesa. Es el comble de les festes. Diuen que's representarà el Canigó, aprofitant les decoracions de la plassa de toros de Figueres. No se'n podran queixar ni la Naturalesa ni Figueres de la modestia de Barcelona, que es més humil, més bona de lo que's pensa *La Veu*, quan manen els lerrouxistes.

CHANTECLER

PETITA CORRESPONDENCIA

En Roig y Bergadà (desde Madrid):

—Tinc l'honor de ferli saber que este a punt de tornar.

En Serraclara (desde Barcelona):

—Tinc el gust de comunicarli que per mi no vagi depressa.

“EL PUERTO DE ARREBATA CAPAS”

Ni en aquells temps de vergonyós caciquisme, en que'ls administradors dels cabals comunals eren elegits a espatlles del poble, que no's preocupava gens ni mica de la cosa pública, passava lo que passa actualment en el municipi de Barcelona.

Es més vergonyós, molt més vergonyós l'estat actual, que l'estat d'aleshores, puig el present llença grapats de llot y fang damunt d'aquesta gran arma política dels nostres temps, que es el sufragi. Els qui, portats pels vots del poble, han anat al municipi de Barcelona, y allí, sense consciència de cap mena, «arramben ab tot», són mereixedors del més exemplars dels castics, més que com a gent que no compleix ab els manaments, com a emmatzinadors de la consciència pública, com a desmoralisadors de les santes pràctiques de la Democràcia, com a butxins de la Llibertat.

Perque serà formidable'l desengany que s'apoderarà del nostre poble el dia que s'adongui de que'ls qui va nomenar libèrrimament pera que li administressin els interessos, el porten a la bancarrota, y li llessen la més grossa de les vergonyes al front. Y aquet desengany pot traduirse de

dugues maneres: o ab un arrossegament pels carrers dels regidors indignes, o ab un apartament absolut del poble de la cosa pública, pitjor aquet, mil vegades pitjor, que totes les commocions, que totes les sotragades populars, perque ell seria l'engendrador d'una nova y funesta tirania caciquista.

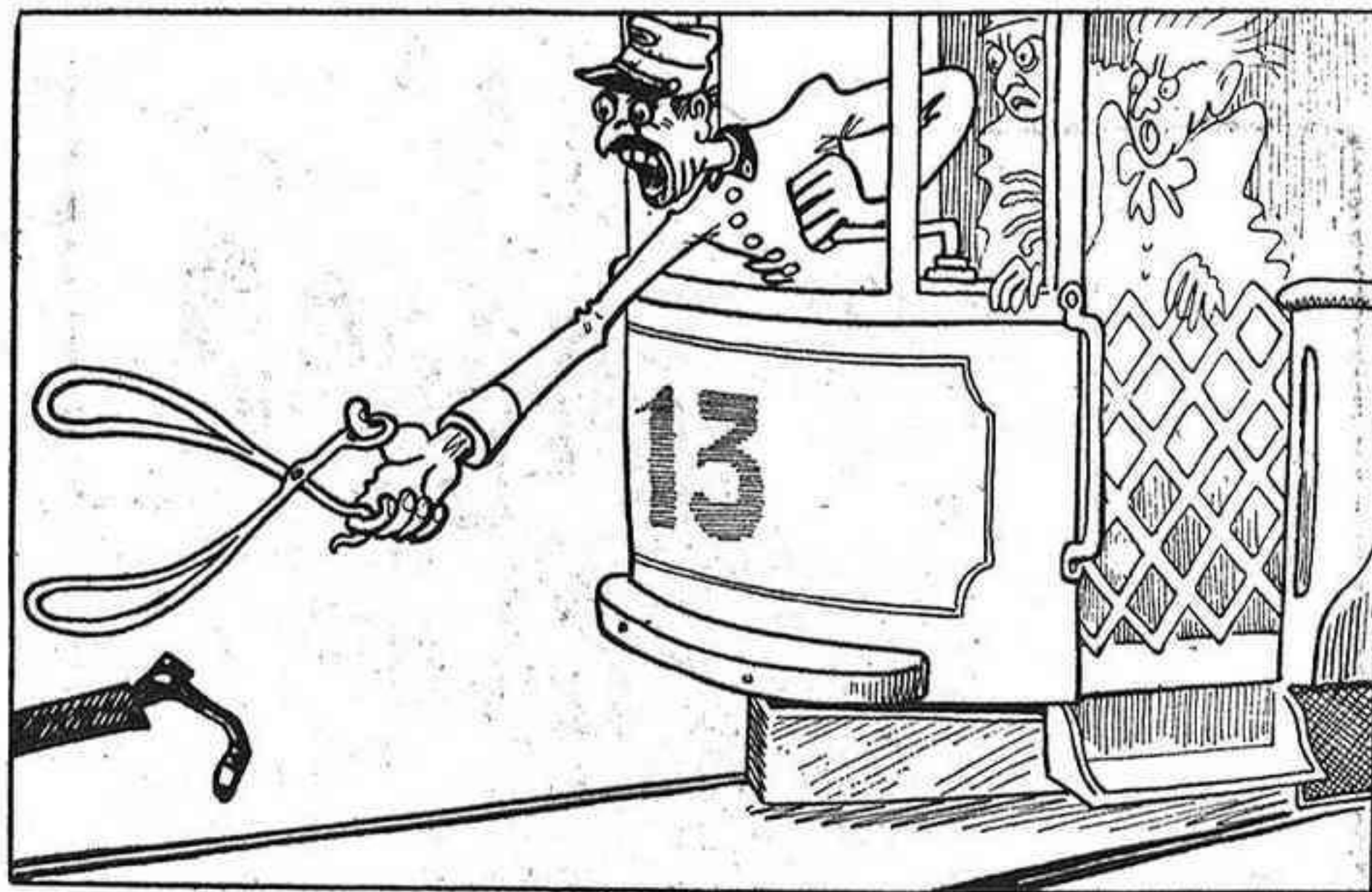
Els que no volem que això passi ni que allò altre succeixi, estem obligats a aixecar la veu, y a senyalar a Barcelona el perill sobre que està abocada.

La desaprensió ab que alguns homes de la majoria radical se condueixen en l'ajuntament mereix esser coneguda. No hi valen ni l'honradesa ni el talent dels homes que constitueixen les minories pera aturar aquella allau «dels de la gana» que ha caigut damunt del pressupost municipal com un vol de llagosta.

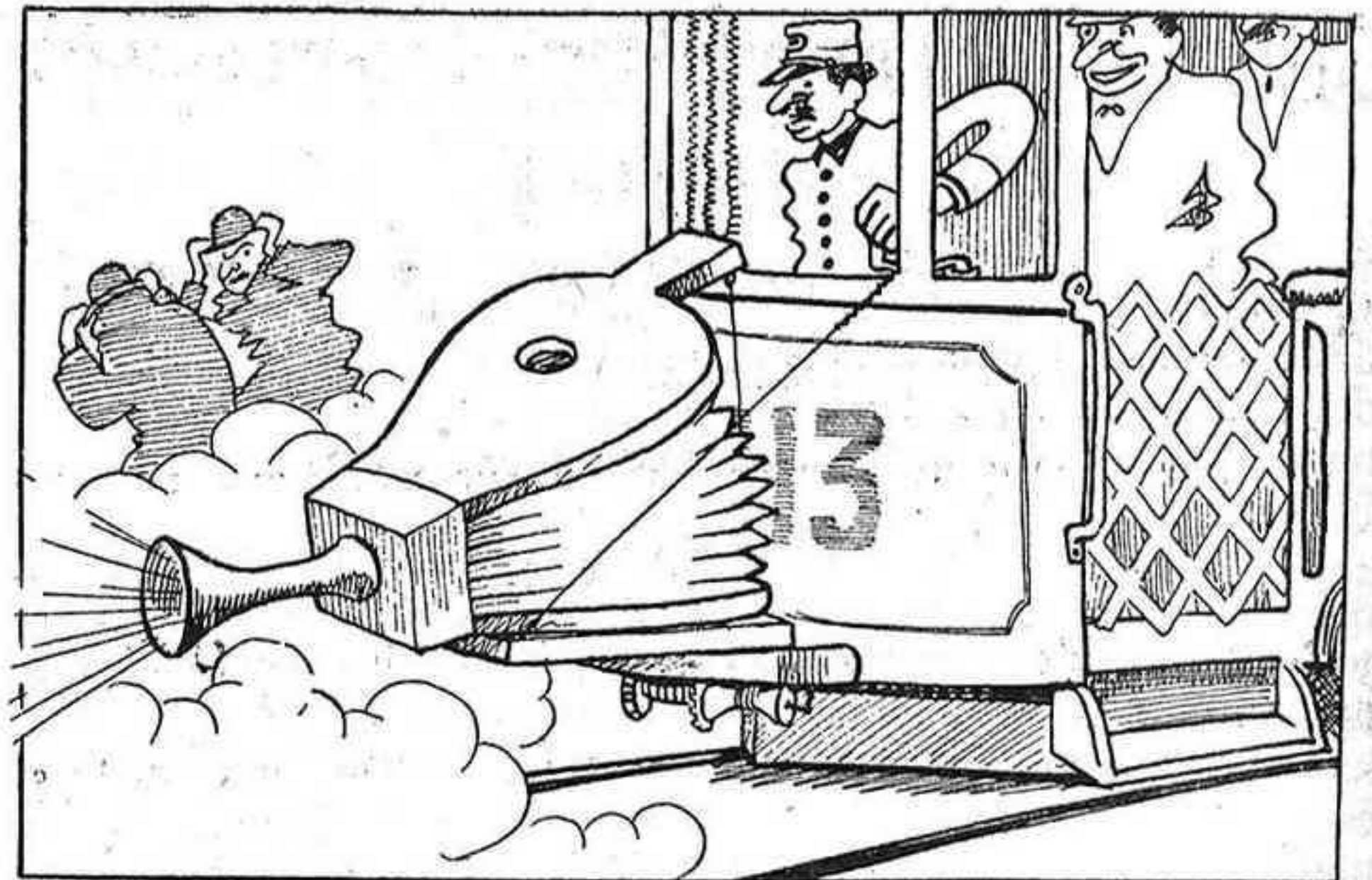
Els mateixos ho confessen, y alguns se'n dolen y se'n planyen de que així sigui. Però aquets, que llealment reconeixem honrats, no tenen prou valor pera apartarse dels seus companys indignes. Y aquet valor ha d'existir, que seran encara més hermoses les conductes d'aquets pocs que s'apiguen salvarse del general naufragi, que no pas les dels que, com a fiscals, han entrat

EL PERSONAL

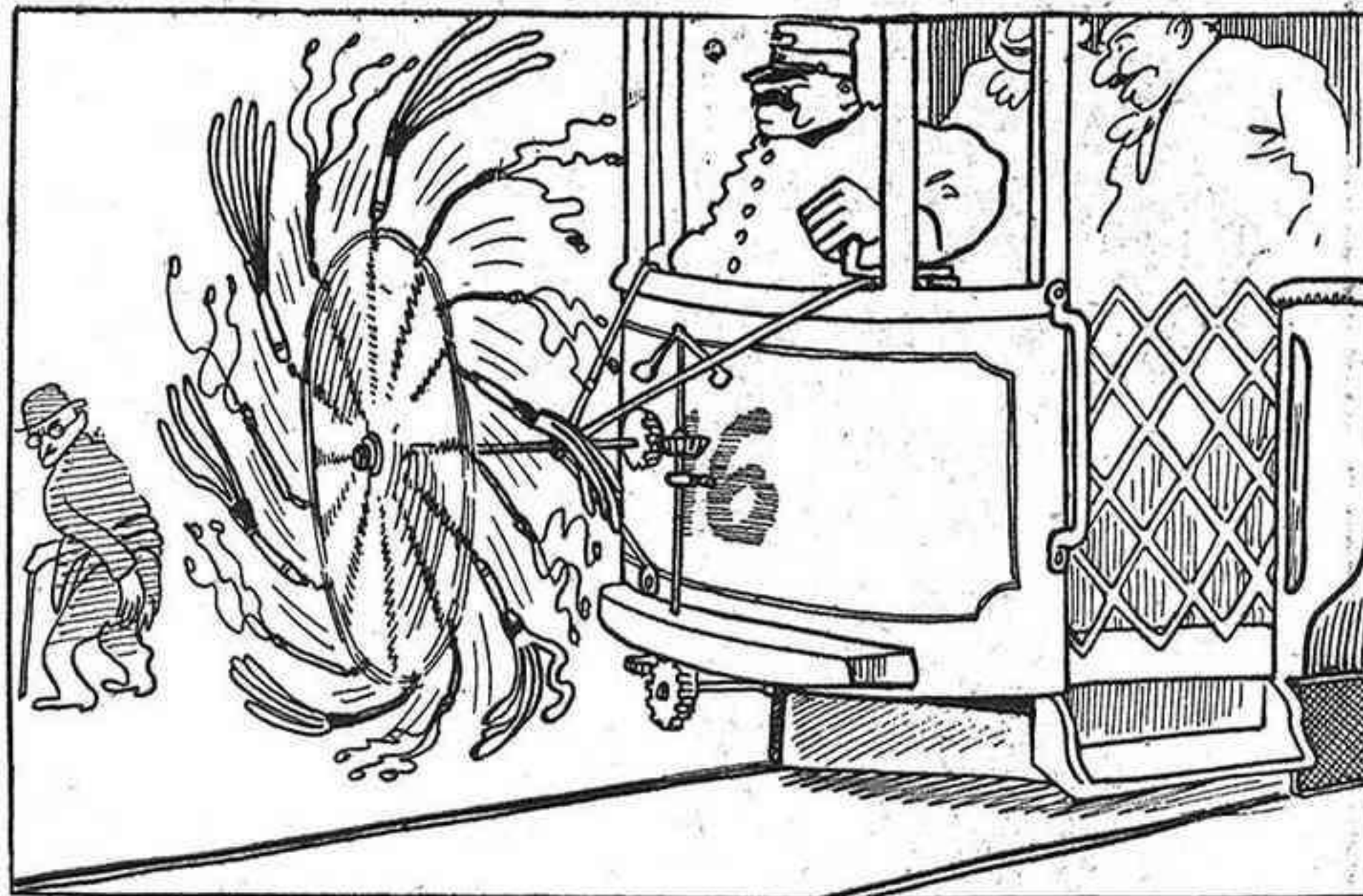
*La Casa té dos mil socis;
dinou són mestres de cases,
tres fusters y cinc lampistes:
els demés tots fan de Xanxes.*

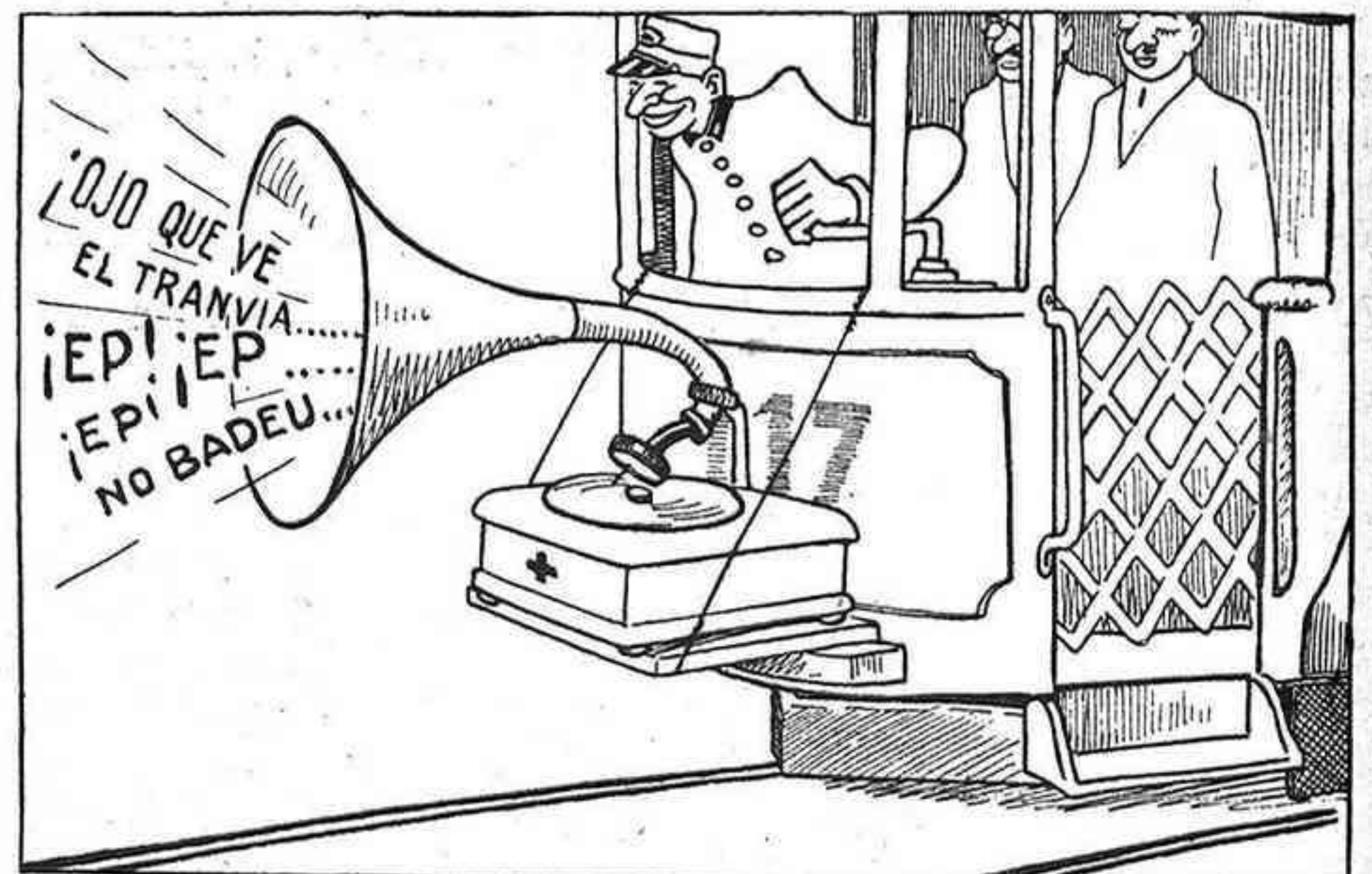
Model sistema estenalles
pera cullí als que ensopeguen.

Manxa electric-automàtica
per' tenir la via neta.

Màquina ventiladora
pera espolsar les esqueses.

Aparato avisador
pels badoes y els flacs d'orella.

PROJECTES PERA'L CONCURS DE SALVA-VIDES TRAMVIARIS

a la Casa Gran representant els pensars y sentirs dels partits polítics en minoria a Barcelona.

Tothom ho diu per cà la Ciutat y ja a ningú s'amaga. Hi ha regidors que's vénen a alts preus els volants de municipal y brigada, insultant així la miseria del qui's veu obligat a demanar un empleo. Hi ha inspector de Mercat que, segons de public s'assegura, s'compromet a no deixar vendre als pagesos de fòra mitjansant que se li entreguin 500 duros semestralment. Hi ha qui ven un alt empleo cobrant per endavant, y no torna'ls diners que l'interessat li reclama quan la promesa no ha estat complerta.

Se parla de lo que succeeix a la Comissió de festes. De les batusses, lluites titàniques, que han de sostenir els senyors Rius, Iglesias (I.) y Pardo, pera evitar que'ls diners de la ciutat siguin llessats d'una manera insensata. Se diu que hi ha'l proposit d'encarregar a artistes de Valencia tot lo referent a ornamentació dels carros artístics de la cabalgata dels mercats, com si aquí no tinguessim pintors y escenografs de talent y de fama. Se diu com s'ha adjudicat l'iluminació del passeig de Gracia y plassa de Catalunya al senyor Lazzoli, assumpte que no ha anat massa nèt. Se parla d'adjudicar al senyor Pich l'iluminació dels mercats...

Se parla de la traveta que s'ha fet a un alt empleat d'honoradesa provada, pera poguer posar en son lloc a un protegit del partit. Se parla del tant per cent que toca a cadescú ab lo d'en Garcia Faria, dictamen que defensà un regidor radical parent de l'interessat.

Lo del viatge a l'Argentina, lo de l'augment dels munic-

pals..., tot això que's veu no es res comparat ab lo que's calla...

Un regidor radical ho deia no fa gaires dies:—Entre nosaltres hi ha'l grupu dels qui ho arramben tot, que són fulano, mengano, aquell, l'altre; el grupu dels honrats, format (y aquí sí que volem posar els seus noms) pels Srs. Jansens, Sol, Morales, Herrero y algun altre, y el grupu dels díscols, que no som ni dels uns ni dels altres.

Es a dir, hi ha'l grupu dels qui demanen diners, el dels qui, si se'ls hi dona, el rebutgen, y el dels que no'l demanen, però se'l queden si se'ls hi dona.

Mai s'havia arribat a una tan grossa vergonya.

—Y en Lerroux—preguntavem nosaltres—per què no imposa honoradesa?

—Perquè en Lerroux es quedaria sense estat major si prengués aquet determini. ¿Què li fa an en Lerroux el pervindre de Barcelona, mentres ell tingui assegurat el seu domini personal?

RADIUM

Del Feminisme al Ateneu Barcelonès

(DIALEGS)

—¿Vas veure quin floret de dones, a la conferència de la Karr?

—Sí, noi... Això portarà quia.

—¿Què vols dir, quia?

—Quia de senyors... que's voldran fer proposar socis.

—Y el rector de Santa Agna ¿què hi diu an això de les senyores al Ateneu?

—¿Què vols que hi digui!... *Massa, massa neutralitat.*

—Vinc de l'Ateneu, de donarme de baixa.

—Y això?... per què?

—Ja veuras... fins ara, a les nits, tenia la excusa de dir que anava al Ateneu, pera sortir de casa... Ara, la dòna, o voldrà venir ab mi, o no m'hi deixarà anar pera que no'm desencamini.

Gent coneguda

IX

Ja de la vida en l'estiu,
un governant trapacer
va ferlo arcalde primer,
no se sab per quin motiu.
Debil y ab arcaic bagatge,
fracassà ruidosament,
però desde aquell moment
guanyà el grau de «personatge».

Convencuts de sa ignocència
y sols per treure'n profits,
els *atractius*, aixerits,
van darli la presidencia.

Així l'entitat disposa
d'un ingrés que Déu n'hi do,
y l'home's fa l'ilusió
de que atrau alguna cosa.

KIKIRIKÍ

Plans de govern

—No'ns queda altre remei. Ara ja no pot aguantarse més.

—¿Y quan se'l podria veure?

—Demà o demà passat, perquè dijous que vé'l tanquem.

—¿Es a la torre, oi?

—Sí, a la torreta de Moncada.

He anat a veure'l. Entre'ls arbres ufanosos y plens de vida he trobat el *Chalet* del senyor Fitó. Com la família que'l cuida'm coneix prou, no se m'ha negat l'entrada.

—¿Podré parlarhi?

—El jardiner, que es el que fa de patge y de servent al desgraciat, m'ha dit desseguida:

—Prou. Ara'l trobarà be. Avui no està gaire excitat.

El bon home m'ha conduit fins a la cambra d'estudi del maníac. Es una pessa gran: dues taules amplíssimes, plenes de cap-

LA VERDADERA ESTRELLA

—Aquesta, aquesta sí que la portarà llarga la quia!...

ses, llibres, carpetes y papers, ocupant la part mitja, y vuit cadires de brassos encoixinades ab vella tapisseria, estàn distribuïdes al entorn en perfecte desordre. Prop d'un balcó, un escriptori curullat de paperam demostra que funciona per allà un cervell que, be o malament, treballa, y treballa molt.

**

Tot just m'ha vist, el simpàtic Fitó corre a abraçarme.

—Amic Xavier... ¡quina àlegria'm dóna! Segui, segui; ¡quant de temps sense veure'l!

—Sí, ja pot comprendre que venir a Moncada... es allò... les ocupacions, ¿sab?... Vostè, d'altra banda, sempre treballant, apartat de tothom...

—¿Què vol ferhi, amic meu? M'he vist precisat a isolarme del món. Els de casa mateix varen aconsellarm'ho. Y jo necessitava calma, pau, tranquil·litat, quietut, un lloc apacible pera combinar els meus plans, perquè... ¿Vostè ja dèu saber que soc ministre electe?

—Aixís van dir-m'ho.

—Sí, senyor. Ministre electe, ministre universal, de modo que jo haig de cuidar-me de tots els ministeris. Soc Secretari unic de la Corona y pendré possessió d'aquí a pocs dies; sols que vull tenirho tot ordenat, tot a punt. Jo no soc dels que pujen al Ministeri y han d'estudiarse'ls assumptes. Quan jo pendré possessió del carrec els portaré tots previament resoltos: el problema financier, el polític, l'internacional, el militar, el comercial, l'agrícola, el marítim, el religiós, el social, el sanitari, l'escolar... de tot m'he enterat, de tot m'he preocupat y tot ho he resolt o estic a punt de resoldreho. La Corona confia en mi y jo haig de correspondre, donant llustre y esplendor a la Corona, a la Patria, a la rassa llatina, a Europa, al Món, al Univers, perquè'l meu nom perduri anys y més anys, fins a la consumació dels sigles.

En Fitó estava dret, parlant ab els brassos extesos, com els d'un Cristó a la creu, els ulls brillants y a punt de saltarli de les conques, els cabells erissats, com si damunt del cap li bronzissen les alenades d'un huracà.

El bon jardiner l'ha calmat. Com si entrés casualment, li demana parer sobre'l modo d'apuntalar unes parres. El delirant respon a to; dóna acertades disposicions. La breu interrupció l'ha atemperat de sobte.

Després de llarga pausa, en Fitó s'enfila de nou pels espais imaginaris.

—Un dels problemes que m'han preocupat més es el tributari. Jo he estudiat la psicologia del poble espanyol. Aquí tothom prefereix exercir drets a complir devers. Doncs be, el meu sistema's basa sobre això. La gent tributarà pera exercir drets; mai com a compliment obligatori. Exemple: Vostè haurà notat en certs edificis uns lletreros que diuen: «*Se prohíbe ensuciar-se, bajo la multa de diez reales.*» Jo obro al revés, rès de privacions, rès de obligacions, rès de debers; estableixo un dret, y baix el meu règim els tals lletreros diràn: «*Se permite ensuciar-se mediante la satisfacció de diez reales.*» La idea es completament girada, però l'efecte material es el mateix. ¿Que un industrial vol quebrantar la llei del descans? Doncs, article *al canto*: «*Todo industrial tiene derecho á ejercer su industria en los días festivos, abonando la cuota correspondiente.*» ¿M'entén?

Permetré també'ls calificatius de persones y entitats mitjant-sant tribut. A tal fi he creat les *patents d'ilustre, d'honorat, de digne, de bizarro, de conseqüent*, etc., etc. El qui apliqui un calificatiu honorable a una persona que careixi de la deguda patent, si ho fa de paraula serà arrestat; si per medi de l'impremta, recullida l'edició. ¿Vols que't digui sabi? Paga patent de sabiesa. ¿Vols que't digui eminent? Patent d'eminencia. Y al revés. ¿Que a una dòna li diuen bandarra? Si no té patent d'honradesa, no podrà acudir als tribunals en defensa del seu honor. ¿Un capellà vol que'l respectin? Que pagui patent de *virtuoso*. ¿Un diputat vol ser *elocuent*? Patent d'eloqüencia. ¿Un polític vol ser considerat com *consecuente*? Patent de conseqüencia. ¿Que's creu que'n farà pocs de diners?

¿Y els uniformes? ¿Ha calculat vostè lo que pot ingressar l'Estat permetent als espanyols vestir-se de lloro o de periquito, o lluir una banda, una creu, un barret o una medalla? Uniforme de *Caballero de la Ilustración Nacional*, uniforme del *Escuadrón del Heroísmo*, uniforme de la *Honorífica Orden del León de oro*, gran creu del *León de plata*, banda de la *Corona de hierro*, cordó blau de la *Suprema Hidalguía*, medalla de la *Perfecta buena fe*, xarretes de la *Noble elegancia*, lliga-cama de la *Imperial é incomparable Compañía de la Excelsa Belleza Mayestática...*, etc., etc.

El jardiner li ha fet una nova pregunta. Ha lograt altra des-

viació d'aquella corrent esbojarrada: dèu minuts de repòs, el temps de fumarhi mitg cigarret.

Y en Fitó prossegueix:

—Un altre problema a resoldre ha sigut la població d'Espanya. Aquí ens preocupem de la repoblació forestal, de la repoblació fluvial, d'augmentar els arbres y els peixos, de la remonta y de la cria cavallar, però no de la cria y del augment de la rassa espanyola. Jo creu una especie de quinta nova, un nou tribut de les cent donzelles. ¡Oh, n'estic molt satisfet de la meua ocurrencia! Ja anirà veient vostè el meu plan de perfecció de la rassa. Cada regió espanyola seleccionarà anyalment dèu dònes, triades d'entre les més robustes, més sanes y més guapes; y seleccionarà al mateix temps vint joves, ben plantats y ben garrits. D'aquets vint homes se'n sortejaran dèu, que's casaran, també per sorteig, ab les dèu xicotes primerament elegides. Aquestes parelles s'instal·laran a la propia regió, donantlos l'Estat, en recompensa, casa, terres y bona pensió vitalícia. Els altres dèu bons mossos restants formaran, junt ab els procedents de les demés regions, la *Compañía Nacional del Intercambi amorós*. L'Estat els mantindrà, enviantlos de poble en poble a donar lo que jo, políticament, en dic *Conferencias d'amor*. Ja'm pot entendre. Quan trobin acomodo, podran casarse, o sinó podran continuar la seva missió paradisiaca per espai de dos anys. Als seus fills, llegitims o naturals, se'ls concediran certes ventatjes: exempció del servei militar (que'l faig obligatori), dret preferent d'internat en les Escoles Nacionals, premi en metalic al arribar a major edat, etc., etc. Sí, amic meu, sí: jo faré la somiada Patria nova, la Patria magna, la Patria forta, la Patria intangible, la Patria sana y sabia, la nova rassa, la sang nova, la nova sava, deguda a la Megaloantropogènesia...

Noto que la cosa torna a embolicarse, y, ab l'excusa de que es tard, allargo la mà y encaixo ab el pobre Fitó.

—Es tard, molt tard, —li dic;—jo a vostè no'm canso mai de sentirlo, però'l tren m'escaparia y a Barcelona m'esperen pera dinar.

**

—Doncs, torni un altre dia y li explicaré'l meu plan financier y el meu projecte hidrogràfic.

De retorn, tot el camí he pensat ab en Fitó. Ja n'ha dites, ja, de ximpleres; però en mitg d'elles he trobat com un llevat d'idees aprofitables... ¿Es que jo també'n tindrè una arrel?

XAVIER ALEMANY

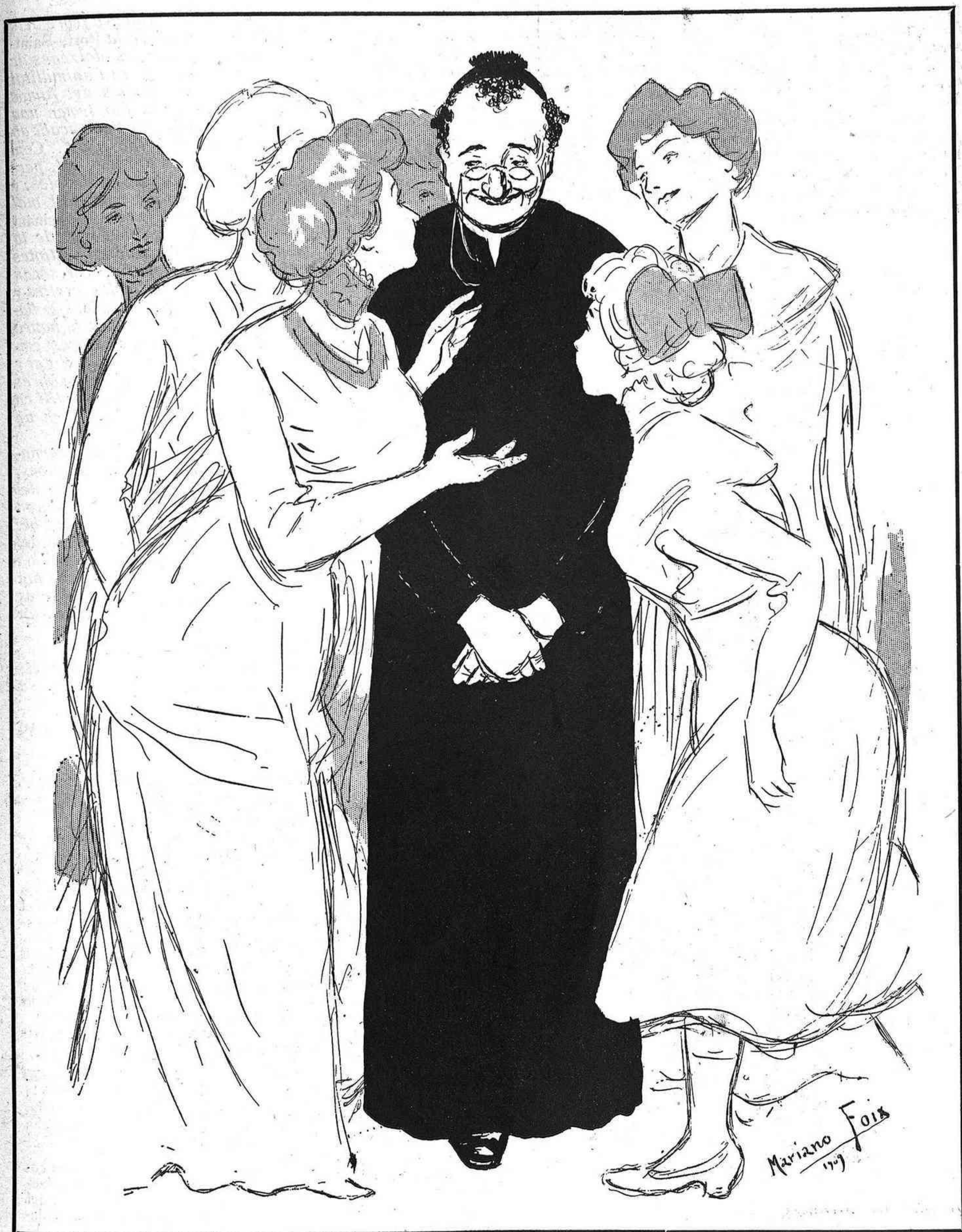

«CHANTECLER»... Y PROU

En el corral domestic, ont el gall vivia en santa pau, entremitg del seu harem, hi apareix, de sobte, una polla faisana... Ja estas ben llest, Chantecler!... Adeu tranquil·litat!... Per altra banda, les aus de nit no paren de conspirar contra l'amo del galliner, perquè's creuen, com ell mateix, que ab el seu cant estentori, el gall es qui fa sortir el sol... Però ve una nit que, distret ab la faisana, l'enamorat s'oblida de llensar al espai el seu potent ki-ki-ri-kí, a pesar de lo qual el sol surt esplendorós, lo mateix que'ls altres dies. Aleshores el pobre Chantecler, ferit en lo més intim del seu orgull, entra tot enso-pit al galliner, ont la bella faisana l'aconso-larà en lo que bonament pugui...

Heusaquí l'argument. D'aquest assumpte el poeta Rostand n'ha conjuminat un poema dramatic, que, ab l'ajuda de sastres, electricistes y decoradors, resulta una cosa original y fins bonica.

Com poden veure, aquesta es una obra pera intel·lectuals, poetes y masovers. El senyoriu, lo que aquí'n diem senyoriu, barreja de senyors propiament dits y de classe industrial y comercial, no hi entren ni hi surten en quies-

DIRECTOR ESPIRITUAL

—Ja ho sab, mossén Lluis?... La mamà no'ns deixa anar a veure el Chantecler....

—Oh, sí que es mal fet!... ¿Què té d'extrany que unes polles maques com vosaltres vulguin contemplar un gall bonic?...

tions de viram. ¿Què'n saben ells de les passions y les intrigues de galls y polles-d'Indies!... Si per cas hi van, serà que'ls tirarà la novetat; que al nostre públic del ram de senyoriu únicament el pot seduir una cosa molt nova, com el Chantecler, o una cosa molt vella,... com la Maria Guerrero.

Això de sortir besties fent la persona ja es cosa antiga, en espectacles; desde l'ase que van veure volar al Torin els nostres avis, fins al Mono Cónsul que han admirat els nostres fills; però, persones que sobressortissin fent la bestia, això encara no ho havien explotat els nostres empresaris.

MODERACIÓ, MODERACIÓ!...

—¿Eleccions y festes, tot al Maig?
Vaja, no ho trobo be que, simultaniament, vulguin armar tantes juergas.

No crec, per això, que aquí se'ns encomanila febre dels francesos, quins, ab motiu del succés, a la Porte-Saint-Martin, a hores d'ara duen ja escrites sis dotzenes de parodies chanteclerianes, basades totes en l'animalitat al escenari; però, les tres representacions del famós poema d'en Rostand a Barcelona, ens fan temer una passa avícola, una granellada rostanesca que acabi ab les comedies a ca'l veterinari. ¿Què succeirà?... Com si ho vegessim: Si va malament y no agrada, ai!, perquè'ls nostres veïns patrioters ens en diran de totes; y si va bé y es un èxit, també ai! perquè cundirà'l mal exemple. Preparem-nos a veure irracionals raciocinant damunt les taules. Ni ab totes les incubadores de la «Granja Castelló»'s podrà donar l'abast de les bestioles que's necessitaran pels nostres escenaris. Tot seran drames entre conills y fures, tragedies entre ovelles y llops, y vaudevilles entre bócs y cabres. Els actors se ballaran pera fer els papers de pollastre, no hi haurà cap característica que vulgui les lloques, y autors y empreses, pera no ser menos, estaran sempre com el gat y el gos; fins que vindrà que les obres se dividiran en obres de pèl y obres de ploma, segons l'acció's desenrotlli en un estable o en un colomar, en una cort de xais o en un corral de gallines.

Per si arrela'l mal exemple de convertir els escenaris en galliners, cosa que no voldriem, podrien autors, empresaris y artistes, aprofitar una rústica idea del nostre masover, que ha baixat expressament del tros pera veure Chantecler. L'home s'explica així, y s'explica be:

—Pera fer més l'ilusió d'un galliner, a la boca del escenari hi hauria d'haver una gran tela metàlica... Una tela metàlica del número 2, d'aquella que no es ni tan espessa que no permeti tirar grans de blat de moro a les taules, ni tan clara que'ls tomatecs sencers hi passessin per ull.

Veritat es que així tots estarien contents...

Perquè'l públic se creuria que'ls engaviats són els actors, mentres que aquets, desde l'escenari, veurien també la fera engaviada.

XARAU

TELÓ ENLAIRE

PRINCIPAL.—Avui, divendres, darrera representació de *Chantecler*. A l'hora d'escriure aquets mots ignorem encara si el bon èxit haurà correspost a l'espectació de Barcelona pera aquesta obra, que era grandíssima.

La setmana que ve penso dirlosen alguna cosa, però si m'han de creure, no esperin la meua opinió. Un espectacle així val la pena de veure's y discutirse. Vui dir que si es que encara no han sentit cantar el gall d'en Rostand, no s'hi adormin. Aprofitin la gangueta aquesta nit, que va la última.

—Demà reobertura de les *atraccions*, ab el debut d'una tribu àrabe composta de 85 persones.

LICEU.—S'ha obert un abonament al darrer cicle wagnerià. No dubtem del èxit d'aquesta última serie de funcions, que té la ventatja, sobre les anteriors, de que'ls artistes y l'orquestra, compenetrats del seu treball, dominarà les obres a la perfecció, donanthi un conjunt acabadíssim.

ROMEA.—*Alegria y C.^a*, del senyor Jaumandreu, es una comedieta de dia de benefici, ab quatre tipos comics y mitja dotzena de xistos; un passa-temps que, a jutjar pels aplaudiments del pagano, va resultar una cosa de primera, de lo qual ens en alegrem moltíssim.

—*Quan les arrels han mort*, del senyor Caldés Arús, es un intent de drama modern, sense les condicions psicològiques d'aquet y ab un grapat de defectes de tots els gèneros y totes les èpoques. Si no resultés tan diluïda l'acció, l'obra guanyaria molt.

Tal com es avui, se fa pesada, que es lo pitjor que pot dirse d'una producció teatral. Això no vol dir que ab ansia, constància y perseverància l'autor no arribi, un dia o altre, a *ficarse'ls a tots a la butraca*, frase que's portarà molt aquest estiu.

Els actors, plens de bona voluntat; no se'ls dèu haver d'exigir més en casos per l'estil.

—*L'unic consol*, d'en Ramon Suriñach Senties, es un dramet en un acte de tons pessimistes, tant condensat en l'acció, que, per falta d'antecedents, el public no fa sinó endevinarne, per deducció, la transcendència. L'assumpte té condicions dramàtiques, conté més d'una escena ensopogada, té un desenllas dolçament poètic y va adornat ab un diàleg sobri y literari que s'escolta ab veritable complacència. Les senyores Baró y Fremont y els senyors Guitart, Capdevila y Delhom molt bé.

—Pera ahir, dijous, estava anunciada l'estrena de *Sainet*

trist, obra en tres actes d'Angel Guimerà. Lo qual vol dir que, a hores d'ara, ja havem ovacionat al mestre.

NOVETATS.—Al seu dia debutà la companyia del *Español*, de Madrid, y ho feu ab *Calisto y Melibea*, una obra que es un monument literari, però que avui, artísticament, no té altre valor que'l de la *curiositat*, ni altre relleu que'l de l'època. Aquesta es l'impressió que'ns causà l'arreglo del senyor Villegas. Tocant a l'interpretació, cal ser imparcials: fòra de la senyora Cobeña (*Celestina*), tots els altres anaven balders dintre les figures.

—*Los ojos de los muertos* no se sembla de res a cap altre obra d'en Benavente. Ni en l'assumpte, bastant melodramatic, ni en la manera de desenrotllarlo, de cara sempre al simbolisme gris, hi ha posat aquesta vegada l'autor de *La fuerza bruta* gens ni mica del seu geni personalíssim.

CHANTECLER

—Je recule,
ébloui de me voir moi-même tout vermeil
et d'avoir, moi, le coq, fait tomber le Soleil.

El drama, que té tres actes sècs, diluïts, y vesteix un llenguatge fred y palid, no agradà al respectable public, per més que aquest aplaudí discretament al final, doncs se tractava del molt ilustre Benavente.

—Darrerament s'han estrenat *El eterno burlador* y *Agua de Mayo*. D'aquestes y de *Cassandra*, que anirà demà, ne parlarem en el número proxim.

L. L. L.

ESQUELLOTS

A oïdos del *Progreso* ha arribat el remor de lo que a Barcelona's murmura sobre la gestió dels regidors lerrouxistes en lo referent a l'inversió de les 500.000 pessetes que, ab l'excusa de les festes de Maig, han de gastarse.

Y, com es natural, l'orgue de don Alacandro, que es més delicat de lo que molts se figuren, s'ha enfadat de debò, y en el número del diumenge arremet furiosament contra'ls *renacuajos* y *sabandijas* que s'atreveixen a comentar, sense el degut respecte, els actes dels seus amics en el seno de la *Comisión de festejos*.

«Todos esos que chillan—diu—tienen concejales en el Ayuntamiento. Lo que se dice en la prensa ha de sostenerse allí.

»No haciéndolo en esta forma, sólo desprecio merecen los eternos calumniadores de la acción radical.»

¿Han sentit?...

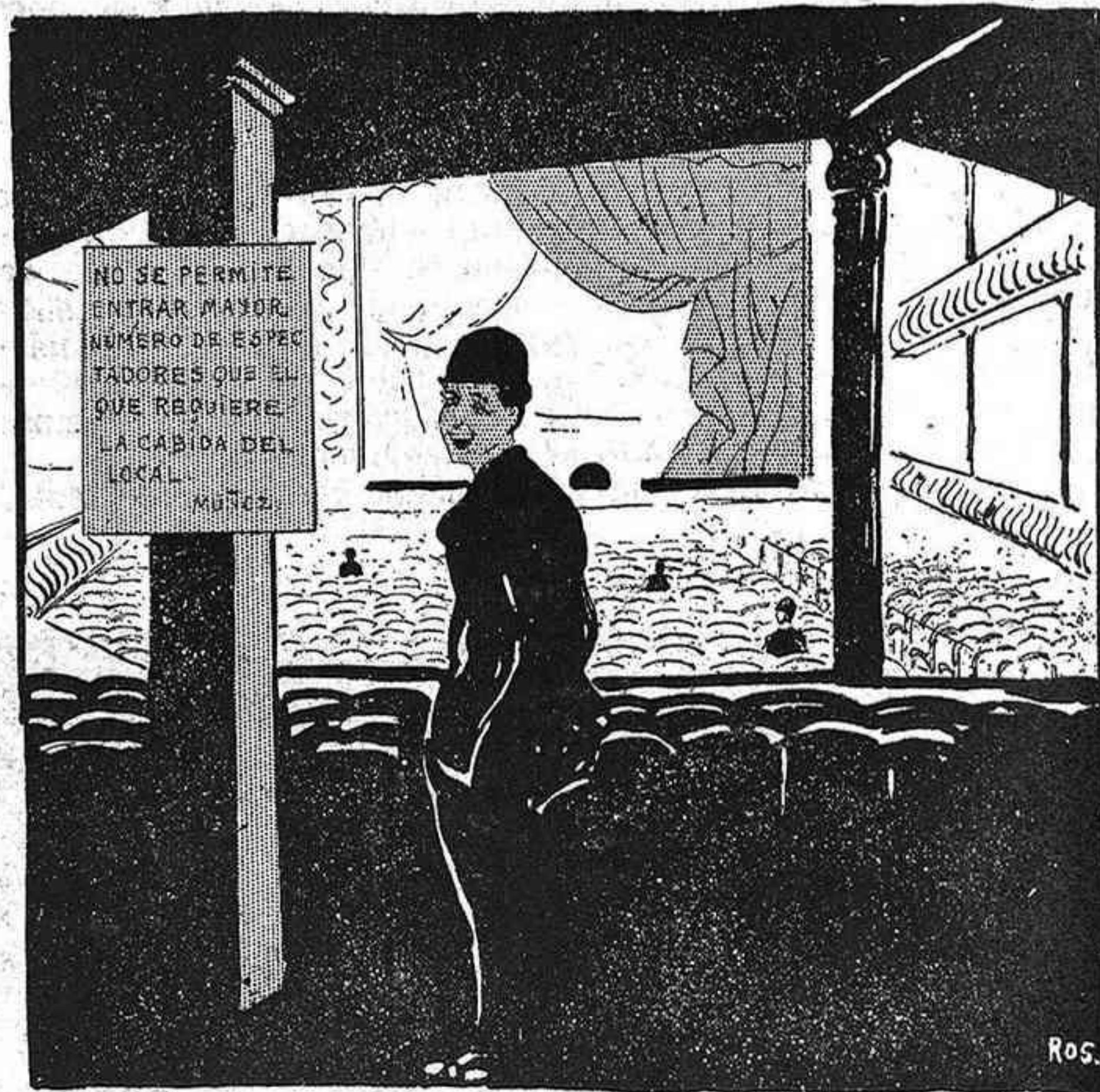
Ja cal que, quan més aviat millor, *esos que chillan* fassin alguna cosa pera sincerarse.

CONFERENCIES FEMINISTES

—Ont vas aquesta nit?... Al «Ateneo» a sentir la Karr?...

—Sí... Veuràs...: fet y fet... es lo més barato...

REGLAMENTACIÓ DE TEATRES

—Està de broma, aquet governador!...

Perquè, de continuar ab la tàctica de *chillar* fora de la Casa Gran y callar com uns morts quan són al safreig del Consistori, s'haurà de reconeixer que la gent del *Progreso* té raó... y que'l preu senyalat per en Lazzoli al seu projecte d'iluminació es tan just, que no pot rebaixarse'n ni un centim.

Verament sorpresos, llegim en *El Diluvio* del dilluns:

«Un grupo de radicales estuvo ayer en el cementerio nuevo con objeto de depositar una corona en la tumba del joven Clavería, muerto en el mitin que se celebró en el teatro Condal contra la policia de Mr. Arrow.»

Si això es cert, resulta que'l desgraciat Claveria va morir dues vegades.

Perquè, de no enganyarnos la memoria, el miting del Condal va tenir lloc a mitjos d'Agost del 1907, y com que en Claveria ja havia sigut mort el dia 7 d'Abril del mateix any, en unes baralles que hi va haver davant d'un casino de Sant Martí... judiquin vostès mateixos.

¡Quines coses se veuen en aquet Barcelona, germans carissims!...

Sembla cosa feta això de que, pera les properes festes de Maig, Barcelona tindrà gegants nous.

Ho celebrem infinitament.

Però... y nanos?

Ab els nanos també s'hi havia de pensar, senyors de la Comissió, si no volen exposarse a fer un paper ridicul.

Nanos!... Falten nanos!...

Ja compendran que ab en Tauler sol no n'hi ha prou pera sortir del pas.

¡Pobra llengua castellana!...

¿Què li ha fet a aquet senyor?...

En un article que, sobre les famoses excavacions d'Empuries, ha publicat un diari, hi llegim aquesta atrocitat:

«Con una perfidia artística inapreciable, se nos enseña cómo constrúan las ciudades...»

Si ara la Comissió que dirigeix les excavacions portés al autor als tribunals pera ferli explicar aont es la *perfidia* de que l'acusa, ¿còm se defensaria, el desdixat?...

**

Veritat es que, en el mateix article, ne diu un'altra que encara potser es pitjor.

Parla l'home de l'actriu Xirgu y de la seva labor en l'obra *Salomé*, y escriu, tot serio:

«El público se refocilaba viendo danzar como una pelota en las manos de la actriz la cabeza de un profeta decapitado.»

Però, vingui'm aquí, gat dels frares!... ¿Volia vostè, tal vegada, que la Xirgu fes ballar el cap d'un profeta sense decapitar? Semblant *tour de force*—ens atrevim a assegurarho—no està en les facultats de cap artista.

Això sols poden ferho els ulls verds de la condesa Tarnowska. Y encara seria precís que'l profeta fos bastant Prilukoff.

Parlant d'un espectacle que l'autoritat considera immoral, s'explica així un diari:

«El jefe superior de policia, señor Millán Astray, ha prohibido que salga la estrella... (aquí el nom).»

Be estarem prou bel... així rai!

Ja podrà venir l'Halley
amenassant per l'espai.
Que'l prohibeixi l'Astray...
iy ja tenim el remei!

¡Ah, dimontri!...

«En la Alcaldía se ha recibido un telefonema, expedido desde Zaragoza por el concejal señor Santamaría, diciendo que acaba de firmar un contrato con 31 bailadores...»

Ara sí que pot dirse que la rrevolució que l'*obrero* Santamaría predicava abans pels mitings es un fet.

Ab 31 *bailadores* se va a tot arreu.

Fins a la *plancha* revolucionaria.

Fins al descredit davant dels electors, que no deuen saber lo que'ls passa al veure al tremendo de mesos enrera entregat avui, en cos y ànima..., a la contracta de bailarins.

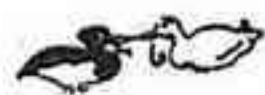

El periodic orgue de *las señoritas que solicitan protección* ha consagrat un llarg article a explicar als lectors lo que són els *Almacenes Reintegrativos*.

¡Quines ganes d'enraonar en và!

En lloc de gastar tantes paraules, n'hi havia prou ab que hagués dit:

«Són una cosa per l'istil de *La Salvadora*.»
Y tothom ho hauria entès.

Això de l'Atracció de forasters està a l'ordre del dia.
Y sinó, fixinshi:

«Al Asil del Parc sembla que s'hi ha declarat una plaga de xarrampió.»

Post phestum, pestum, diu la llatinada.

A Barcelona ho fem al revés. Tenim l'*honrilla* de gastarles abans, les pestes.

Si som més adelantats!...

¿Influencias de *Chantecler*?

No'n teniem prou ab les *corridas* de toros, que ara volem àtreure'ls forasters ab les renyines de galls.

Oh, y que l'afició va arrelantse que es un gust. Diumenge passat al *reñidero* del Frontó Condal va haverhi un gran partit de desafios gallistics, en els que hi prengué part el celebrat gall del Banc d'Espanya.

—...Del Banc d'Espanya?—preguntava un, tot extranyat.

—Sí..., diuen que es un gall molt bo.

—Naturalment; si ha sortit del Banc, s'ha de pendre ab confiança...

Un comerciant ha publicat un curiós anunci del seu establiment, encapsalantlo ab aquestes paraules:

«El qui preten comprar de franc, paga tres vegades el gènere.

«Senyores: ¡No's deixin sorprendre!... Allò acabarà malament!»

¿Si hi acabarà?

Ja hi poden pujar de peus.

Per si'ns en quedava algun dubte, l'altre dia va sortir *El Diluvio* dedicantli un bombo descomunal.

¡Ni una palabra más!

Ha cridat molt l'atenció del públic el formidable reclam de redacció que un diari tan anticlerical com *El Diluvio* ha dedicat—pagant, com es de suposar— a uns *Almacenes* que precisament funcionen ab aquesta clericalíssima divisa: *Dios protege el trabajo que beneficia al mundo*.

La relliscada, efectivament, es de les que formen època.

«LA VIDA ES SUEÑO»

—¡Ai, mamá!... He somiat que'm compraves una nina més maca!...

—Sí?... Doncs aquesta nit que ve mira si pots somiar un billet de deu duros.

¿Què hi diu *Fray Gerundio*, davant d'una claudicació tan tremenda?

¿No sent, per aquet sol fet, enfonzarse en un moment l'obra de mitg any de *Vulgarizaciones religiosas*?

En una parada de llibres vells. (Historic.)

—¿Quant, d'aquesta novela?

—Una pesseta.

—Si me la doneu per dos rals, me la quedo.

—Tres, l'ultim.

—Seixanta centims, y no'n parlem més...

A n'això, un senyor que escolta la conversa s'apropa al comprador:

—No regategi més, home..., que'ls val, tres rals...

—¿Com ho sab que'ls val?... ¿què n'ha de fer, vostè, de si regatejo o no?...

—Sí que n'haig de fer, home... Soc l'autor... Fàssisse'n carrec...

Ciencias y Paciencias

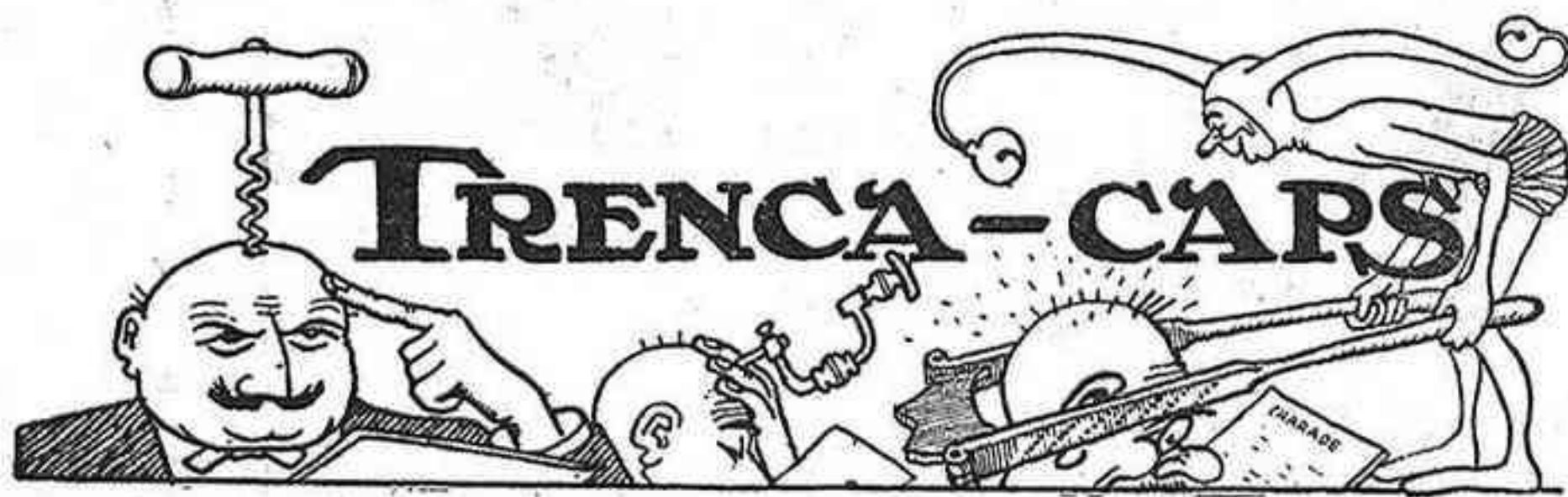
Nostre gall es tant traïdor
que's menja els ous del ponedor.

En una *basse-cour* de montanya, lluny de Cambó y aprop de Besalú, hi havia un *Chantecler* que no cantava himnes esperant que sortís el sol, sinó que era més pràctic. Esperava que sortís l'ou del cul de la gallina pera... menjarsel.

Aquet mal exemple va cundir entre'ls habitants del corral, de tal modo, que encara no queia un *jornal* al ponedor, tot seguit hi corrien galls, gallines, pollastres, capons, polles y pollets, y en un santiament se'l cruspïen.

Fins que un dia l'amo del galliner va saber que l'afició que té la viram a menjarse els ous, es únicament per lo molt que'ls agrada la closca, a causa d'estar aquesta composta de cals, element indispensable pera les pobres bestioles. Aleshores va procurar-se una partida de clofolles d'ostres, les va dur a secar a un forn, les va ben trinxar, y quan hagué de donar menjar a les gallines els en va barrejar una mica.

Desde aquell dia mai més se li han menjat els ous.

XARADES

I

Una, que per sa *dos-tres*
la gent li diu *quatre-cinc*,
a un noi molt *dos*, ab paraules
de les més *sis-set* li ha dit
que li veu *sexta total*
pel vestit.

Y ell, que *quatre-tres* per *dos*,
ha respost llis, com si *set*,
que *hu-cinc dos-tres-quatre-cinc*
ben honrosa; que es torner
y a la *cinc-tres* de treball
ab *tres quatre-dos-tercera*
se l'ha fet.

SENYOR PEPITO

II

Dos en prima-e
que, *hu* Nadal,
comprarà un gall
y una *total*.

RAMON VALLS

MUDANSA

Quan se serra fusta, fa
el meu *tot* posat ab *a*
Fondo, llarg y estret sol sê,
el meu *tot* posat ab *e*.
He sapigut que El Roghí
era *tot* posat ab *i*.
Tant fort voldria ser jo
com el *tot* posat ab *o*.
Y, per ultim, sé que tu
no ets pas *tot* posat ab... *u*.

MACO

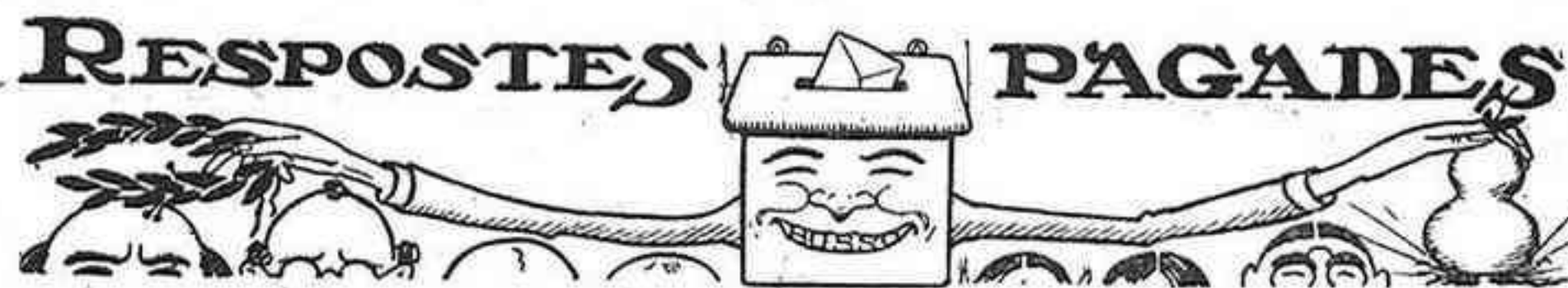
GEROGLIFIC

NOIA	SENSEN
E Primavera	Tardor

DON SINFORIANO

SOLUCIONS

Als darrers *Trenca-caps*: A la Xarada I: *Animació*.—A la Xarada II: *Donatila*.—Al Anagrama: *Anita-Atina-Tiana*.—A la Sinonimia: *Costa*.—Al Geroglific I: *Mistela*.—Al Geroglific II: *Ja som a la Primavera*.—Al Geroglific III: *Dos «vins» fan quaranta*.

Frare Llantia: En tot cas, haurà d'anar molt retocada. Y li adverteixo que no m'acaba de xocar... Trobo que lopezsilveja molt...—P. Romaguera: Es massa ignocentona.—Santiago Camps: No hi sé veure l'originalitat.—L'Avi de la Montserrat: No ho crec publicable, nó, senyor. ¿Ont va ab aquets epigrames tan *piripitipescos*!...—F. Vilanova M.: El trobem incomplet.—C. y B. Q.: Després de pensarnoshi molt, van a la panera.—Ricardo Laffitte: No va mal.—P. Cortacans Serra: Per segona vegada havem comprobat que vostè es d'aquells *frescos* que firmen treballs d'altri. Tot lo que'ns queda en cartera de vostè, va al foc.—J. B. M. y T.: No'ns té cap aplicació. Ho sento.—M. M. O. Paquitu del Pitu: S'aprofitarà *quelcom* o *qualque cosa*, trii.—J. B. Auber: Aquet gènere sentimentalista ha passat de moda.—J. O. Sol: No'm resulten.

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

Administració y Redacció: || Preus de suscripció:
Llibreria Espanyola, || Fòra de Barcelona,
Rambla del Mitg, núm. 20 || cada trimestre:
BARCELONA || Espanya, 3 ptes.-Extranger, 5

Número solt: 10 centims — Atrassats: 20

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

OBRA NOVA

**CORS
DE
DONA**

SANTIAGO RUSIÑOL

G. MARTÍNEZ SIERRA

EDICIONS POPULARS

Anant pel món. (2.ª edició.)
El Mistic. (2.ª edició.)
Oracions. Am música d'E. Morera. (Agotada.)
Fulls de la vida. (Agotada.)
Els Jocs Florals de Camprosa. (2.ª edició.)
El bon policia.
Monolegs.
La bona gent. (Agotada.)

Tartarin de Tarascó. D'A. Daudet.
El pati blau.
El poble gris. (Agotada.)
La Mare. (3.ª edició.)
L'alegria que passa.
La «Merienda» fraternal.
L'Heroe.
Llibertat!
La Fira de Neuilly.

Els savis de Vilatrista.
L'auca del senyor Esteve.
L'Hereu Escampa.
En Tartarin als Alps.
La llei d'herencia.
Aucells de pas.
La Intellectual.
El Redemptor.
El Teatre per dins.
Cors de dona.

PREU DE CADA OBRA: UNA PESSETA

LEY ELECTORAL

para Diputados á Cortes y Concejales y suplemento con las nuevas fórmulas acomodadas á las últimas disposiciones, por *D. Joaquín Sanz y Caminals*

Precio, 2'50 ptas.

OBRA NUEVA

A. K. Green

EL CASO LEAVENWORTH

(NOVELA)

Un tomo

Una peseta

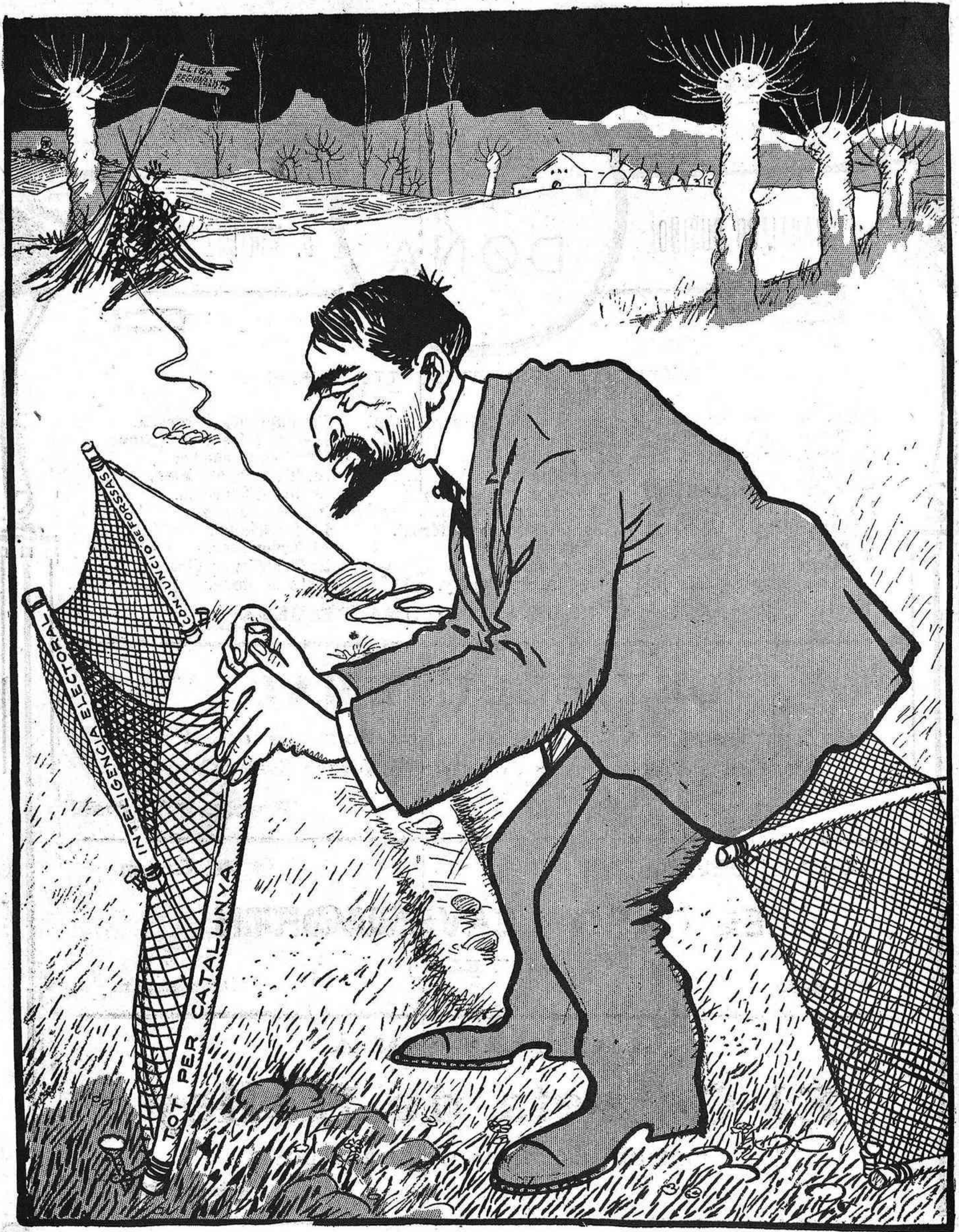
J. COMAS SOLÁ

El Cometa de Halley

EDICIÓN ILUSTRADA CON GRABADOS

Pesetas 0'50

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, además, un ral pera certificar. Als corresponsals se'ls otorguen rebaxes.

PARANT LES TELES

—¡Qué dimoni, provem!... Si no podem cassar cadernerres, cassarem mussols.